

De kracht van verbinden en versterken

Projectplan

Van: de Sociale Alliantie

Voor: de subsidieregeling ter stimulering van activiteiten die een duurzame bijdrage leveren aan het tegengaan van armoede- en schuldenproblematiek.

De Sociale Alliantie is een netwerk van ongeveer 50 landelijke, provinciale en lokale organisaties die hun krachten hebben gebundeld bij het tegengaan van armoede en het bevorderen van participatie.

De Sociale Alliantie heeft als missie om te werken aan een samenleving zonder armoede en met sociale rechtvaardigheid. Een belangrijk vertrekpunt is het perspectief van mensen met lage inkomens. Mensen, die baat hebben bij solidariteit en ondersteuning.

De Sociale Alliantie is een open en breed samenwerkingsnetwerk. De Sociale Alliantie opereert als een netwerk, zonder eigen rechtspersoon. Voor de subsidieaanvraag is gezocht naar een penvoerder en een financieel beheerder. Deze is gevonden in de Stichting Stimulansz te Utrecht.

Beschrijving van het project

Achtergrond en ontwikkelingen

Naar de participatiesamenleving...

De maatschappij waarin wij leven verandert. Solidariteit is niet meer zo vanzelfsprekend als vroeger. De verzorgingsstaat wordt afgebouwd en de Participatiesamenleving opgebouwd. Recht op voorzieningen of hulp vanuit de overheid is niet meer vanzelfsprekend. Voor burgers die toch een beroep doen op de overheid, wordt eerst ingezet op hulp vanuit de naaste omgeving en pas als er geen enkele mogelijkheid is om het probleem zelf op te lossen, biedt de overheid hulp.

Daarnaast is beleid voor het Sociaal Domein gedecentraliseerd van het Rijk naar de lokale overheid. Gemeenten kiezen bij de nieuwe of gewijzigde taken voor een integrale aanpak bij zowel de beleidsvorming, de inspraak als de uitvoering (sociale wijkteams). Een bijkomende moeilijkheid is dat de decentralisaties gepaard gaan met bezuinigingen.

Bij deze ontwikkelingen gaan overheden uit van weerbare burgers en de eigen kracht van mensen. Deze burger neemt zelf initiatief, weet wat zijn rechten en plichten zijn en wat zijn (on)mogelijkheden zijn.

Als reactie op de geschetste ontwikkelingen zien we dat er nieuwe vormen van samenwerking tussen mensen ontstaan (sociale coöperaties) en komen er burgerinitiatieven of (nieuwe) vormen van publiek private samenwerking.

... ook voor mensen in kwetsbare posities

Niet elke burger is voldoende weerbaar om aan de "nieuwe eisen" te voldoen. Dit geldt met name voor mensen met lage inkomens en in kwetsbare posities. De ondersteuning aan deze burgers, al of niet via regionale of lokale organisaties of groepen, loopt achter bij de geschetste ontwikkelingen, omdat ook hier bezuinigingen doorwerken.

Toch ontstaan er her en der initiatieven 'van onderop' waarin mensen met lage inkomens zelf actief zijn om hun situatie te verbeteren. Vaak worden dergelijke initiatieven mede ondersteund door vrijwilligers die vanuit maatschappelijke betrokkenheid iets voor de medemens willen doen.

Het zijn activiteiten waar mensen zelf aan het roer staan en invloed hebben op de koers ervan. Zij leveren inzet aan een op deze tijd geënte bijdrage voor het tegengaan van armoede en het bevorderen van participatie. Het benutten van de eigen kracht van de (kwetsbare) burger staat voorop.

Kenmerk van veel initiatieven is dat zij lokaal steunen op een aantal enthousiaste vrijwilligers en de verbinding missen met de regio of het landelijke niveau. De potentie van dergelijke initiatieven van onderop blijft vaak steken op lokaal niveau.

De kunst is om deze initiatieven te ondersteunen en te verspreiden. Hieraan wil dit project van de Sociale Alliantie een actieve bijdrage leveren. Als geen ander kan de Sociale Alliantie de rol van landelijke verbinder vervullen, omdat zij de expertise, relaties en toegang tot groepen van de afzonderlijke organisaties in het netwerk kan benutten.

Concrete voorbeelden van initiatieven van onderop

Om een beeld te geven van concrete voorbeelden hebben we in de bijlage een korte beschrijving gegeven van initiatieven van onderop zoals Sociale coöperaties, Ervaringsdeskundigen, RondkOmmen, De Fietsbank, Voordoorenmelkaar, Weeweecafe, etc.

De kenmerken van goede voorbeelden zijn:

- Het initiatief geeft veel ruimte voor mensen met lage inkomens om vanuit eigen regie zelfredzaam te zijn.
- Het initiatief gaat uit van de eigen kracht en motivatie van mensen.
- Het initiatief levert een actieve bijdrage aan het tegengaan van armoede.
- Het initiatief bevordert de participatie van mensen met lage inkomens.
- Het initiatief heeft bij voorkeur een integraal en levensbreed karakter, waarbij er verder gekeken wordt dan de enkele activiteit (de vraag achter de vraag).
- Het initiatief werkt samen, onder andere met lokale overheden en maatschappelijke organisaties.
- Het initiatief heeft een duurzaam karakter, zodat het gecontinueerd kan worden.

De Sociale Alliantie heeft de ambitie om die initiatieven te versterken, te verbinden en te verspreiden.

Waar richt het project zich op en wat zijn de beoogde resultaten?

Het project beoogt een landelijk inzicht te geven van goede initiatieven van onderop, waarin juist de eigen kracht en inzet van mensen met lage inkomens wordt benut en ondersteund.

Lokale initiatieven worden regionaal en landelijk bekend gemaakt, ondersteund en door ontwikkeld. Het delen van kennis over de aanpak en de verschillende initiatieven die in het land zijn opgezet staat voorop. Het doel is om meer van dergelijke initiatieven te initiëren en te (laten) ondersteunen en faciliteren door maatschappelijke (vrijwilligers)organisaties en/of gemeenten.

Meer concreet wordt het volgende beoogd:

- a. Het inventariseren en beschrijven van tien goede methodieken van onderop, door middel van foto's, korte handreikingen met aandachtspunten en plan van aanpak voor het mede opzetten van nieuwe initiatieven elders in de regio/het land.
- b. Het actief promoten en verbinden van initiatieven van onderop. Dit kan o.a. door kennisdeling en scholingsbijeenkomsten maar ook door projectbezoeken om de goede voorbeelden te volgen en ook op te zetten in andere plaatsen en regio's.
Deze promotie en verbinding met en tussen projecten richt zich op direct betrokkenen en maatschappelijke organisaties.
Hiervoor organiseert de Sociale Alliantie scholingsbijeenkomsten in de regio's om de voorbeelden te promoten, met elkaar te verbinden en mensen te inspireren en voor te bereiden om lokaal met deze werkwijze aan de slag te gaan. Ook via de nieuwsbrief van de Sociale Alliantie wordt deze kennis gedeeld en werkwijzen gepromoot.
- c. Het kennisdelen over initiatieven van onderop richt zich ook op lokale overheden en maatschappelijke organisaties, opdat deze gestimuleerd worden om dergelijke initiatieven mede mogelijk te maken, te faciliteren en op lokaal niveau te ondersteunen.
Ook hiervoor organiseert de Sociale Alliantie in samenwerking met Stichting Stimulansz landelijke en/of regionale bijeenkomsten. De communicatiekanalen van Stimulansz richting gemeenten, welzijns- en maatschappelijke organisaties worden daarvoor benut.
- d. Op ten minste 20 nieuwe plaatsen, verspreid over Nederland, worden goede voorbeelden geïnitieerd en geïmplementeerd. Hiervoor worden organisaties die aangesloten zijn bij de Sociale Alliantie benaderd om lokale netwerken te stimuleren initiatief te nemen. Hierin worden deze lokale netwerken tijdelijk landelijk ondersteund en begeleid door het projectteam.
- e. Er wordt een structuur voor het uitwisselen van ervaringen en lessen tot stand gebracht. Projecten die op elkaar lijken worden in 'projectenbanden' (analoog aan stedenbanden) gekoppeld, zodat de bestaande projecten hun ervaringen kunnen delen en van elkaar leren.
- f. De methodiekbeschrijvingen en goede voorbeelden worden digitaal bekend gemaakt via de website van de Sociale Alliantie (zie ook www.socialecooperaties.nl en www.stichtingclip.nl/volkstuin) en toegevoegd aan de website www.effectiefarmoedebeleid.nl. Initiatieven kunnen de informatie op de site aanvullen.

- g. Er wordt een verkenning gedaan naar de mogelijkheden van publiekprivate samenwerking om initiatieven van onderop mede mogelijk te maken. Hiermee wordt beoogd dat na afloop van het project er een structuur is die de continuïteit waarborgt.
Een van de activiteiten die bij kan dragen aan de continuïteit, kan bijvoorbeeld een scholing over fondswerving zijn. Daarnaast worden gemeenten aangesproken op het mede faciliteren van initiatieven.

Toegevoegde waarde

De toegevoegde waarde die de Sociale Alliantie ziet in het project is gebaseerd op de volgende ervaring: als mensen in armoede kans en ruimte krijgen om zelf in eigen regie activiteiten te ontplooien, ervaren zij daadwerkelijk dat zij (weer) volwaardig deel uitmaken van de samenleving. Daardoor staan zij uiteindelijk krachtiger in het leven en doen veelal minder beroep op voorzieningen. De Sociale Alliantie heeft jarenlange ervaring in hoe je mensen in armoede de ruimte geeft om zelf initiatieven te ontplooien.

In de ogen van de Sociale Alliantie wordt nog te vaak voorbij gegaan aan de potentie van mensen. Essentieel om dat goed tot bloei te laten komen is een werkwijze waarin respect en goede bejegening en zeggenschap over het eigen leven centraal staan. Dat kan niet zonder ondersteuning en begeleiding. De overheid heeft daarin een taak, omdat deze groep mensen, gezien de omstandigheden, het alleen op eigen kracht niet redt. Ondersteuning en bemoediging zijn nodig om de eigen mogelijkheden te onderkennen en tot ontwikkeling te brengen.

Noodzaak rijkssubsidie

Deze doelen kunnen uitsluitend met een rijkssubsidie bereikt worden. Er is geen marktpartij die deze initiatieven kan faciliteren en verbinden.

Zelfs lokale overheden moeten af en toe aangereikt krijgen op welke wijze zij hun rol kunnen vervullen. De Sociale Alliantie heeft eerder bij het ministerie aangegeven hoe belangrijk de bijdrage van het ministerie van SZW is om juist initiatieven van onderop met elkaar te verbinden en te promoten.

Net als in veel andere situaties ligt de kracht in de verbinding van goede initiatieven en aansprekende voorbeelden.

Hoe worden de doelen bereikt?

In het kort weergegeven bestaat het project uit de volgende activiteiten:

- a. Inventarisatie en beschrijving van initiatieven van onderop
De organisaties die aangesloten zijn bij de Sociale Alliantie, weten waar lokale initiatieven actief zijn. Ook betrokken gemeenten zijn vaak op de hoogte. Door de partners en gemeenten te bevragen, ontstaat een landelijk beeld.
In de methodiekbeschrijving wordt beoordeeld wat een goed en effectief initiatief is. Initiatieven moeten voldoen aan de voorwaarden zoals beschreven bij de concrete voorbeelden.
De inventarisatie wordt gebundeld en inzichtelijk gemaakt, door middel van methodiekbeschrijving, met impressies en foto's, een korte handreiking met aandachtspunten en een plan van aanpak voor het opzetten van nieuwe initiatieven elders.
- b. Promoten en kennisdelen tussen en met groepen/initiatieven.
Het promoten en verbinden van initiatieven begint met het delen van kennis en ervaringen hoe te werk te gaan bij het stimuleren van basisinitiatieven en hoe daarop te bouwen en te vertrouwen. Hiervoor worden regionale en landelijke bijeenkomsten georganiseerd waar groepen met elkaar in gesprek komen, ervaringen uitwisselen en van elkaar leren.
Waar nodig worden specifieke scholingsbijeenkomsten ingezet voor het benutten van de eigen kracht van de groepen en de ondersteuning die daarvoor nodig is. Ook wordt aandacht gegeven aan het in gesprek komen met de eigen gemeente.
- c. Promoten en kennisdelen tussen gemeenten en groepen /initiatieven.
Gezien de faciliterende rol van gemeenten organiseert de Sociale Alliantie in samenwerking met Stimulansz bijeenkomsten voor gemeenten. Ook hier staat kennisdeling centraal met extra aandacht voor de rol van de lokale overheid.
Hoe kan de overheid (in samenwerking met andere private partijen) initiatieven stimuleren, ondersteunen, ruimte voor randvoorwaarden maken, faciliteren etc. en op die manier haar regierol op juiste wijze vormgeven.

- d. Vastleggen en toegankelijk maken van gegevens
Op verschillende terreinen vinden inventarisaties plaats. Het is van belang dat de uitkomsten van de inventarisaties en nieuwe initiatieven worden gebundeld en dat deze gegevens toegankelijk zijn voor lokale groepen. Deze informatie wordt beschikbaar gesteld via de websites van de Sociale Alliantie en www.effectiefarmoedebeleid.nl. In eerste instantie wordt de website vanuit het project gevuld. Gaandeweg kunnen lokale groepen aanvullingen doen. Het beheer wordt (vanwege de beoogde continuïteit) gekoppeld aan de digitale werkzaamheden van de Sociale Alliantie.
- e. Verkennen van publiek private samenwerking bij de initiatieven en duurzaamheid
In de goede voorbeelden van initiatieven van onderop faciliteert meestal een overheid of maatschappelijke organisatie financieel of in natura het initiatief.

Regelmatig zijn er signalen dat mensen die iets nieuws willen ondernemen bij de gemeente aankloppen voor een financiële bijdrage. Gemeenten juichen het initiatief toe, maar willen of zijn niet in staat als enige financier het initiatief financieel te steunen.

Het is daarom interessant om na te gaan welke private partijen (landelijke en of lokale vermogensfondsen en of bedrijven) bereid zijn hierin te voorzien (in natura of in geld). Van belang is om ook na te gaan of gemeenten hieraan willen meewerken. Als het lukt om ook bij initiatieven een vorm van publiek private samenwerking mogelijk te maken, worden de mogelijkheden verbreed en is niet alleen de gemeente betrokken bij het integraal tegengaan van armoede.

Stichting Stimulansz is bereid om de uitwisselingsstructuur voor gemeenten ook na de 2 projectjaren in stand te houden. Als de behoefte zich heeft bewezen, zal dit worden opgenomen in de abonnementen Werk en Inkomen, waar zo'n 80% van de gemeenten op is aangesloten.

Voor het bevorderen van de zelfredzaamheid van de initiatieven zelf zal een inventarisatie gemaakt worden van wijze waarop de voorbeelden gefinancierd worden en/of hun middelen verwerven.

De zelfredzaamheid van het initiatief blijft een belangrijk uitgangspunt.

Wie worden bij het project betrokken?

De coördinatie van het project berust bij de Sociale Alliantie.

- Vanuit de Sociale Alliantie wordt een begeleidingsgroep gevormd. Eén lid van de begeleidingsgroep functioneert als coördinator en als aanspreekpunt.
- Er wordt een team van 2 à 3 parttime medewerkers gevormd, die het netwerk opbouwen, de verkenningen in gang zetten, de contacten met de lokale groepen onderhouden en de uitwisseling begeleiden. Bovendien zijn zij bij het organiseren en houden van regionale en of landelijke bijeenkomsten betrokken. Deze medewerkers worden aangestuurd door de eerder genoemde begeleidingsgroep.
- Bestaande initiatieven en hun samenwerkingspartners, aangesloten organisaties van de Sociale Alliantie, gemeenten en geïnteresseerde (lokale) groepen worden betrokken bij bijeenkomsten als potentiële partners voor nieuwe initiatieven op lokaal niveau.
- Waar nodig worden experts/deskundigen ingezet voor de bevordering van kennis en kunde. In eerste instantie bij partners die binnen de Sociale Alliantie actief zijn, daarnaast voor andere partijen en/of van en via gemeenten. De inzet van gemeenten is een essentieel onderdeel van het project. Door vertegenwoordigers van gemeenten in te schakelen ontstaat zowel bij de groepen als de gemeenten een beter inzicht van elkaars (on)mogelijkheden, groeit meer begrip voor elkaars positie en het draagvlak en betrokkenheid in de samenleving worden verbreed.
- Het beter toegankelijk maken van gegevens is één van de doelen van dit project. Naast bijeenkomsten waar gegevens uitgewisseld worden, richt het project zich op het digitaal vastleggen en ontsluiten van gegevens. Eerder zijn een nieuwsbrief en een website genoemd. Dit wordt opgepakt door het 'digitale team' van de Sociale Alliantie.